

Гоголь Г.П., Колодийчук А.В., Яремко А.Ю. Сущность сбытовой деятельности машиностроительных предприятий

Дано определение сущности понятий "сбыт продукции", "обращение продукции", "канал реализации (сбыта) продукции" в пределах определения системы отношений и мероприятий в сбытовой деятельности как процесса реализации функции сбыта, размещения продукции в пространстве (на рынке) и во времени. Рассмотрены функции сбыта.

Ключевые слова: сбыт, обращение, канал сбыта продукции, функции сбыта, сбытовая деятельность.

Gogol G.P., Kolodiychuk A.V., Yaremko A.Yu. Essence of sale activity of machine-building enterprises

Determination of essence of concepts "sale of the products", "circulation of products", "channel of realization (sale) of products" within the limits of determination of the system of relations and measures in sale activity as a process of realization of function of sale, placing of products in space (at the market) and in time is given in the article. The functions of sale are considered.

Keywords: sale, circulation, channel of sale to the products, functions of sale, sale activity.

УДК 336.732 Асист. Н.Б. Демчишак; магістр Н.Б. Ломага – Львівський НУ ім. Івана Франка

**ДИНАМІКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ
ФІНАНСОВОГО СЕРЕДОВИЩА**

Розглянуто динаміку надання кредитних послуг банківськими установами в Україні. Здійснено оцінку кредитної діяльності на прикладі КБ "Приватбанк". Окреслено перспективи активізації останньої в умовах фінансової нестабільності.

Ключові слова: кредитна діяльність, кредитний портфель, мікрокредитування, банківська система, фінансова нестабільність.

Постановка проблеми. Фінансова нестабільність, в умовах якої перебуває економіка України, потребує глибокого аналізу ситуації з метою напрацювання механізмів забезпечення відновлення економічного зростання та нормального функціонування фінансового сектору. З огляду на це, актуалізується необхідність пошуку шляхів відновлення активної кредитної діяльності вітчизняної банківської системи, що зумовлює потребу вивчення поточного стану кредитування та визначення напрямів забезпечення його динаміки.

Мета дослідження – аналіз кредитної діяльності комерційного банку (на прикладі КБ "ПриватБанк") та окреслення перспектив її активізації у контексті загальних тенденцій банківської системи України.

Результати. Відтак, пропонуємо здійснити оцінку надання кредитних послуг на прикладі КБ "Приватбанк", як найпотужнішого вітчизняного банку за більшістю показників. При цьому попередньо коротко розглянемо ситуацію у сфері банківського кредитування, як базової активної операції комерційних банків в Україні.

Варто зазначити, що станом на 1.01.2010 р. банківські активи становили 1001,6 млрд грн (на 1.03.2009 р. – 938,6 млрд грн, на 1.02.2008 р. –

623,6 млрд грн, а, скажімо, на 1.01.2006 р. становили лише – 223 млрд грн) [2]. На 1.01.2006 р. сукупні активи становили 50,4 % ВВП, а капітал лише 6,2 % ВВП, причому приблизно такі пропорції тенденційно зберігаються і в останні роки. Отже, ми спостерігаємо тенденцію до загального нарощування активів, що спостерігалось протягом останніх років, однак була пригальмована через фінансово-банківську кризу. При цьому обсяг кредитного портфеля становив на 1.01.2010 р. 74,6 %. Потрібно зазначити, що у попередньому році цей показник становив 81,4 % (на 1.02.2008 р. – 78,9 % та 76,4 % на 1.01.2007 р.). Водночас, наголошуємо на дуже незначній частці інвестиційного портфеля у структурі активів, що на 1.01.2010 р. становила лише 4 % (на 1.03.2009 р. – теж 4 %, на 1.02.2008 р. – 4,6 %, на 1.01.2007 р. – 4,1 %).

Зважаючи на зазначене, можемо констатувати факт динамічного зростання обсягів надання кредитних послуг комерційними банками в останні роки, успішна тенденція чого була перервана наприкінці 2008 р. Потрібно зважати також і на те, що у наведеній статистиці враховуються загальнорічні дані, які мали перспективи бути ще переконливішими за умов відсутності кризи банківського кредитування останнього кварталу 2008 р. та її продовження у 2009 р. Також зауважимо, що частка іноземного капіталу в банківському секторі на 1.01.2010 р. становила 35,8 % (скажімо, на 1.03.2009 р. становила 34,3 %, на 1.02.2008 р. – 34,4 %, на 1.01.2007 р. – 27,6 %) [2]. Отже, у цьому контексті маємо стабільний тренд щорічного зростання. Відтак, перейдемо до ґрунтовного аналізу специфіки та динаміки надання кредитних послуг КБ "Приватбанк". Початково розглянемо рейтинг Асоціації українських банків (табл. 1).

Табл. 1. Основні показники КБ "Приватбанк" за даними рейтингу Асоціації українських банків (станом на 1.01.2010 р.) [4]

Показники	Сума, млн грн	Вага в банківській системі, %	Позиція в рейтинзі
Активи	86124	9,7	1
Кредитно-інвестиційний портфель	67727	10,5	1
Капітал	16335	13,0	1
Депозити фізичних осіб	14308	6,9	3
Депозити юридичних осіб	10595	9,4	3
Фінансовий результат	64,91	9,7	1

Варто зазначити, що за наведеними даними на сьогодні КБ "Приватбанк" займає безумовні провідні позиції на ринку за величинами активів та кредитно-інвестиційним портфелем, які підтверджують також і подані нижче статистичні дані (табл. 2 і рис. 1) [5].

Табл. 2. Частка КБ "Приватбанк" на ринку за обсягом активів, % (станом на 1.01 щороку)

Роки	Назва банку			
	Приватбанк	РФБ Аваль	УкрСиббанк	Укрсоцбанк
2007	9,9	8,2	6,6	5,0
2008	9,4	7,4	6,3	5,2
2009	8,6	7,1	6,0	5,2
2010	9,7	6,1	5,3	4,9

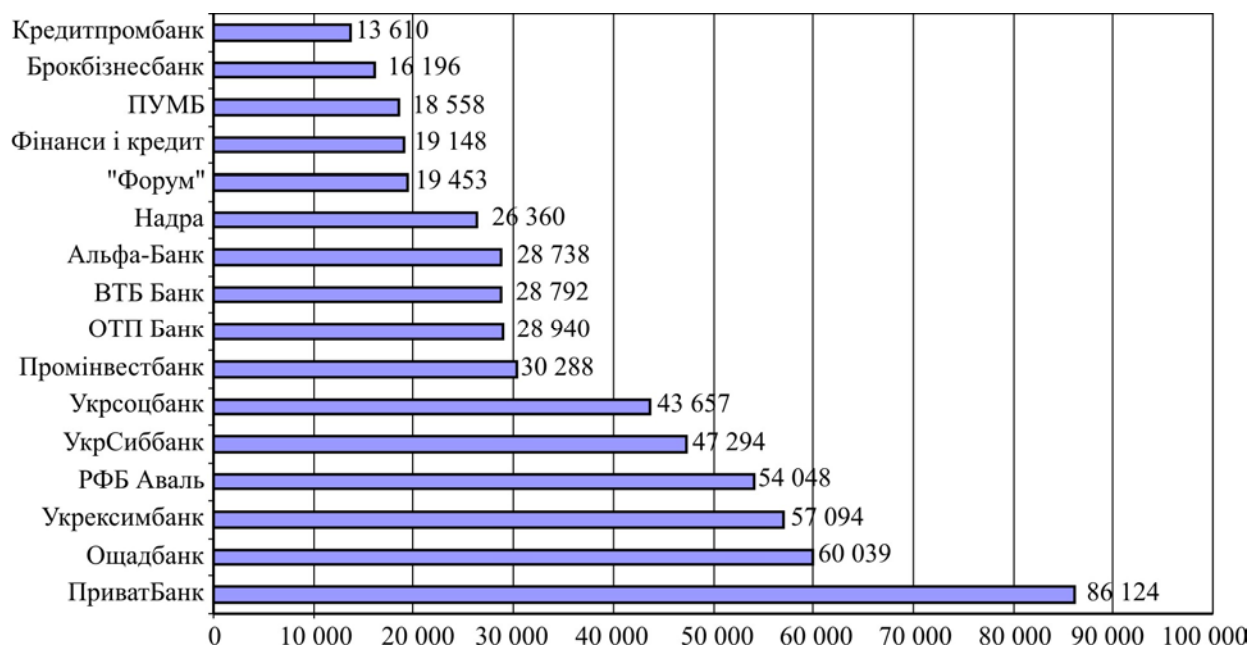

Рис. 1. Місце КБ "Приватбанк" на ринку за величиною активів, млн грн (на 1.01.2010 р.)

Цим пояснюється не випадковість нашого вибору саме цього банку для здійснення аналізу надання кредитних послуг у банківській системі України. Попри фінансову нестабільність, за показниками фінансового результату, Приватбанк посідає перше місце у банківській системі, випереджаючи такі установи, як Ощадбанк (2 місце рейтингу), Сітібанк Україна (3 місце). Таким чином, Приватбанк є одним із провідних банків в Україні та чи не найпотужнішою фінансовою установою, особливо в умовах фінансової нестабільності, що підтвердили наведені вище факти.

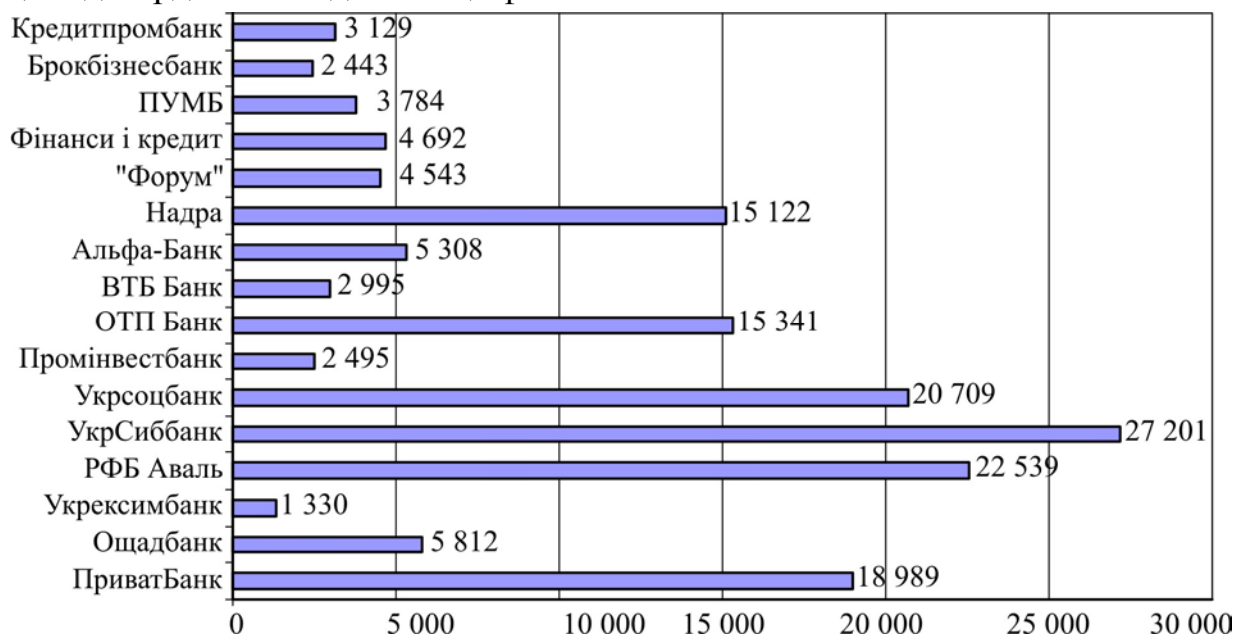

Рис. 2. Кредитування фізичних осіб КБ "Приватбанк", млн грн (на 1.01.2010 р.)

Розглянемо кредитування фізичних осіб Приватбанком (рис. 2). Варто зазначити, що за цим показником він поступається УкрСиббанку (1 місце в Україні), РФБ Аваль і Укрсоцбанку. Скажімо, на 1.01.2010 р., кредити, надані

УкрСиббанком, порівняно із кредитуванням Приватбанком фізичних осіб, становлять на 8 млрд грн більшу суму. Тим не менше, обсяги кредитування фізичних осіб Приватбанком є значними та мають винятково важливе значення на кредитному ринку України, якщо порівнювати їх із такими банками як, скажімо, Укрексімбанк (кредитування становить лише 1,3 млрд грн) та Брокбізнесбанк (2,4 млрд грн) [1].

Якщо ж досліджувати кредитування Приватбанком фізичних осіб у відсотковому співвідношенні, порівняно з іншими фінансовими установами, протягом останніх 2007-2010 рр., то можна помітити динаміку його скорочення (табл. 3). Скажімо, на 1.01.2008 р., воно становило 11,7 %, а станом на 1.01.2010 р. – 8,8 % [1]. При цьому на лідерські позиції у вітчизняному банківському секторі протягом зазначених років поступово виходив УкрСиббанк (частка 11,4 % на 1.01.2009 р.).

Табл. 3. Кредитування фізичних осіб КБ "Приватбанк", частка на ринку, % (станом на 1.01 щороку)

Роки	Назва банку			
	Приватбанк	РФБ Аваль	УкрСиббанк	Укрсоцбанк
2007	14,7	13,4	12,5	8,9
2008	11,7	11,5	11,4	8,5
2009	11,2	9,4	9,3	8,8
2010	8,1	9,6	11,4	8,8

Аналогічно виконаємо дослідження динаміки кредитування юридичних осіб та місця Приватбанку у цьому процесі в Україні.

Як видно із рис. 3, у кредитуванні юридичних осіб Приватбанк займає безумовну провідну позицію у банківському секторі з сумарним його обсягом на 1.01.2010 р. понад 53 млрд грн, випереджаючи Укрексімбанк (друга позиція на ринку) на 8,7 млрд грн, а, скажімо, Брокбізнесбанк – на 45 млрд грн [1].

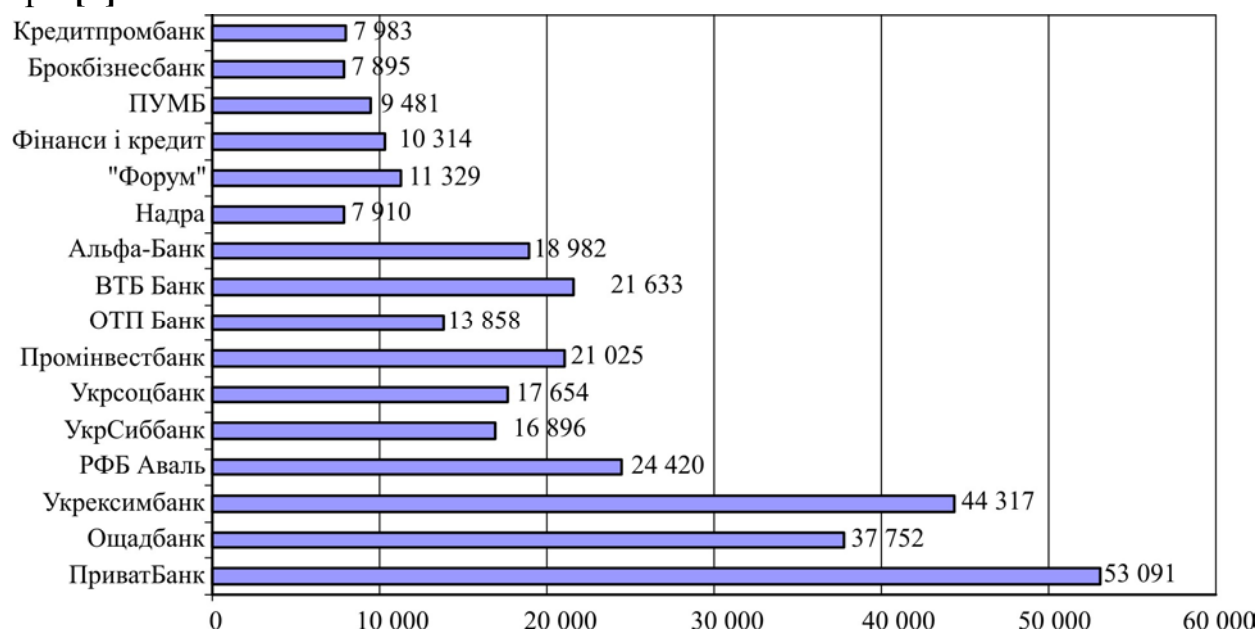

Рис. 3. Кредитування юридичних осіб КБ "Приватбанк", млн грн (на 1.01.2010 р.)

Дослідження кредитування юридичних осіб Приватбанком у відсотковому співвідношенні, порівняно з іншими фінансовими установами вітчизняного ринку протягом 2007-2009 рр., також підтверджує тенденцію до перманентного зростання частки цього виду кредитування від 8,7 % у 2008 р. до 11,1 % у 2009 р. (табл. 4). При цьому інші банки-лідери не змогли зберегти своєї частки на ринку: УкрСиббанк – лише 3,5 % (у попередні роки – 6-7 %), а РФБ Аваль – 5,1 % (у попередні роки – 7-8 %) [1].

Табл. 4. Кредитування юридичних осіб КБ "Приватбанк", частка на ринку, % (станом на 1.01 щороку)

Роки	Назва банку			
	Приватбанк	РФБ Аваль	УкрСиббанк	Укрсоцбанк
2007	10,3	8,2	6,7	3,4
2008	8,7	7,9	7,2	4,0
2009	10,2	7,9	6,3	4,2
2010	11,1	5,1	3,5	3,7

Отже, якщо оцінювати кредитування Приватбанком фізичних і юридичних осіб у сумарному обсязі, то на 1.01.2010 р. воно становить близько 72 млрд грн. Відтак, як уже наголошувалося вище, Приватбанк є лідером українського ринку за величиною кредитного портфеля. При цьому важливо зазначити спрямованість кредитування для задоволення потреб у кредитних ресурсах головним чином юридичних осіб, що відповідає стратегії банку.

Запорукою успішної діяльності Приватбанку на кредитному ринку є застосування різних інноваційних технологій. На наш погляд, чи не найвагоміше місце з-поміж них займає технологія мікрокредитування від КБ "Приватбанк", яка дає змогу істотно підвищувати ефективність управління кредитним портфелем комерційного банку [3]. Відтак, саме на її прикладі розглянемо специфіку надання кредитних послуг Приватбанком та позитивний досвід останнього, що може бути потенційно використаний іншими банківськими установами. Головними особливостями програми мікрокредитування є однорівнева система організації кредитного процесу, а також особливість методики оцінювання фінансово-економічного стану потенційних позичальників, заснована на використуванні технології, вживаної в зарубіжній банківській практиці.

Однорівнева система організації процесу – здійснення експертом функцій трьох рівнів кредитної роботи: залучення і первинний контакт із клієнтом, фінансово-економічний аналіз, оцінка забезпечення, оформлення видачі, адміністрування і моніторинг кредиту, а також робота з протермінованою заборгованістю. Зрештою, така організація процесу сприятливо позначається на взаємостосунках Банку і Позичальника, оскільки, по-перше, клієнт знає, що його обслуговує одна людина впродовж всього кредитного циклу, а головне – позичальнику не доводиться самотійно проходити багато служб банку, які беруть участь у процесі отримання (оформлення) кредиту, це входить в обов'язку кредитного експерта.

Основним принципом технології мікрокредитування є досконалий аналіз поточної діяльності потенційного клієнта та об'єктивна оцінка його реального фінансово-економічного стану з метою чіткого встановлення здат-

ності позичальника здійснювати погашення кредиту відповідно до графіка – щомісячно рівними частками. Зазначений комплекс заходів і є першочерговим (найважливішим) чинником, який визначає величину виданого кредиту зокрема, і доцільність надання позики загалом (застава є другорядною – психологічним чинником).

Кредитний цикл за Програмою мікрокредитування починається із залучення клієнтів, консультації потенційного позичальника і закінчується повним погашенням кредитної заборгованості позичальника перед банком і складається з 6 основних етапів (рис. 4).

Рис. 4. Процедура отримання кредиту за інноваційною технологією мікрокредитування від КБ "Приватбанк" [5]

Отже, саме застосування інноваційних технологій та нововведень у вітчизняному банківському секторі повинно бути запорукою подолання кризових явищ та якнайшвидшого відновлення втраченої динаміки кредитування. Актуальним у цьому плані є використання дослідженого вище досвіду надання кредитних послуг КБ "Приватбанк".

Враховуючи зазначене, подальший розвиток Приватбанку у сфері оптимізації кредитної політики повинен базуватися на продуманій стратегії. Ми вважаємо, що серед її основних напрямів має бути:

- перманентне вдосконалення системи оцінки кредитоспроможності позичальника;
- подальше поліпшення всіх аспектів кредитної діяльності і оптимізація організаційної структури з метою забезпечення якісно нової системи управління банком;
- використання комплексного програмно-цільового підходу до планування діяльності банківської установи;
- оптимізація кредитних вкладень за рівнем галузевого ризику з урахуванням потенційної ефективності;
- збільшення обсягу й видів кредитування з метою успішної реалізації концепції банку з урахуванням фінансової нестабільності;

- поліпшення маркетингової діяльності (насамперед шляхом встановлення оптимальних кредитних ставок і залучення нових клієнтів).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, перманентне удосконалення кредитної політики вітчизняними банками повинно забезпечити оздоровлення фінансового сектору та відновлення темпів економічного зростання в Україні. Саме це є головним завданням в умовах необхідності якнайшвидшого подолання наслідків фінансової кризи у вітчизняній економіці та запорукою забезпечення її подальшого розвитку.

Розглянута динаміка та перспективи оптимізації кредитної діяльності на прикладі КБ "Приватбанк" можуть бути основою для здійснення аналогічних досліджень щодо надання кредитних послуг у банківській системі загалом та в межах конкретних фінансових установ зокрема, із подальшим визначенням відповідних шляхів удосконалення.

Література

1. **Кредитування** фізичних та юридичних осіб КБ "ПриватБанк". [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.privatbank.ua>.
2. **Основні** показники діяльності банків України за даними НБУ. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.bank.gov>.
3. **Програма** мікрокредитування від КБ "Приват Банк". [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.privatbank.ua>.
4. **Рейтинг** Асоціації українських банків. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.bank.gov>.
5. **Статистичні** дані офіційного сайту КБ "ПриватБанк". [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.privatbank.ua>.

Демчишак Н.Б., Ломага Н.Б. Динамика и перспективы кредитной деятельности коммерческого банка в условиях нестабильности финансовой среды

Рассмотрена динамика предоставления кредитных услуг банковскими учреждениями в Украине. Осуществлена оценка кредитной деятельности на примере КБ "Приватбанк". Очерчены перспективы активизации последней в условиях финансовой нестабильности.

Ключевые слова: кредитная деятельность, кредитный портфель, микрокредитование, банковская система, финансовая нестабильность.

Demchyshak N.B., Lomaha N.B. Dynamics and prospects of credit activity of commercial bank in the conditions of financial environment instability

The dynamics of providing credits services by bank institutions in Ukraine is considered. The estimation of credit activity out on the example of KB "Privatbank" is carried. Prospects of its activation in the conditions of financial instability are outlined.

Keywords: credit activity, credit brief-case, micro-crediting, banking system, financial instability.

УДК 334.73.01 (075) Доц. А.Г. Драбовський, канд. екон. наук – Львівська КА

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ КООПЕРАТИВНИХ СИСТЕМ ЗА ГАЛУЗЕВИМИ ТИПАМИ

Виділено найтипівіші функціонально-рівневі інтерпретації кооперативних систем. Охарактеризовано основні тенденції та особливості розвитку мезоекономічної теорії кооперативних систем. Виокремлено галузеві типи кооперативних систем та здійснено їхній теоретичний аналіз.